

Како смо се одужили Милутину Миланковићу

Пише: Проф. др Јелена Милоградов-Турин

Милутину Миланковоћу, великом српском научнику, и савременици и млађе генерације одали су признање и то на различите начине.

За живота изабран је за редовног професора Универзитета у Београду, редовног члана Академије, председника Националног комитета за астрономију и представника Југославије у Међународној астрономској унији. Био је чак краће време и директор Астрономске опсерваторије у Београду. Штампана су му како научна дела тако и уџбеници и популарнији текстови. Био је веома уважаван. То се огледало и у мноштву других дужности и почести.

Највеће признање и светску славу стекао је после смрти када је широко прихваћено да је био најпознатији српски научник 20. века.

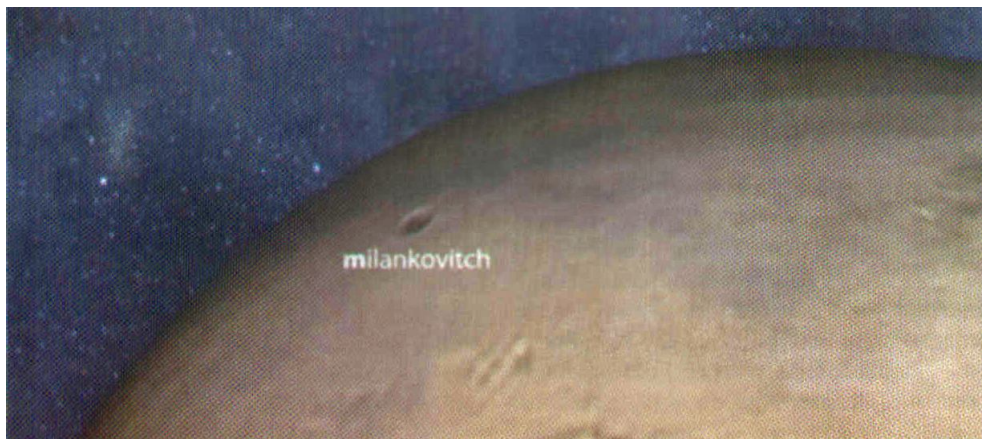
Српски астрономи су предложили поводом стогодишњице рођења Миланковића, а Међународна астрономска унија прихватила, да мала планета под привременим бројем 1936GA добије име Милан-

ковић. У „Каталогу малих планета“ од 1982. године она се води под бројем 1605.

Име Миланковић се први пут појавило на карти Месеца коју је израдио Државни астрономски институт Штернберга и Топогеодетска служба СССР а издала “Наука”, 1967. године. Коначно је усвојено од стране Међународне астрономске уније (1973. године) да име Миланковића носи један кратер близу Месечевог северног пола. Један кратер близу Марсовог северног пола је такође добио назив Миланковић. Тиме се хтела одати почаст због Миланковићевог истраживања кретања полова.

Европско геофизичко друштво је установило 1993. године Медаљу Милутин Миланковић. Она се додељује годишње и добили су је сви најистакнутији светски геофизичари.

Специјална марка и коверат првог дана су издати од стране поште СРЈ 28.5. 1979, на дан стогодишњице рођења Милутина Миланковића. И на 125. годишњицу издат је коверат и марка.

Кратер Милутина Миланковића

Табла са улицом Милутина Миланковића

Поводом стогодишњице рођења постављена је спомен плоча на кући број 9 у улици Љубе Стојановића у Београду коју је саградио Милутин Миланковић и у којој је проживео последње три деценије свога живота.

Истим поводом је једна улица у блоку 66 на Новом Београду названа по Милутину Миланковићу. Од јесени 2006. године име Милутина Миланковића носи сада бивши Трећи булевар, док је улица у блоку 66 добила име по познатом српском научнику Ђорђу Станојевићу (1858-1921), савременику Милутина Миланковића.

И у Новом Саду (Сремска Каменица, Татарско брдо) постоји улица Милутина Миланковића.

Име Милутина Миланковића носе Геолошка и хидрометеоролошка средња школа у Београду (од 1987/88) и свака од школа у приватном Образовном систему "Милутин Миланковић": Европска пословна школа (од 2005), Гимназија (од 1999), Виша медицинска школа (од 2007), Школа општег здравља и лепоте (од 2004), све у Београду, и Школа општег здравља у Јагодини (од 2005).

Аматерско астрономско друштво у Зрењанину исто носи име Милутина Миланковића. Грб Друштва садржи цртеж дела сазвезђа Касиопеја у облику слова **М**, као подсетник на тројно М у иницијалима Милутина (од оца Милана) Миланковића.

Постоји неколико портрета Милутина Миланковића. Најбољи је насликао, у уљу, академик Паја Јовановић, "у знак пријатељства", 1943. године. Могло би се рећи да је то била част и знаменитом сликару и знаменитом моделу. Оригинал је Миланковићев син Васко даривао САНУ, 2002. године. Нешто модернијег стила је уљани портрет који је урадио Миленко Шербан, 14 година после смрти Миланковића. Веома се често користи цртеж који је урадио Григорије Самојлов, 1955. године. Радну собу Милутина Миланковића на Универзитету нацртао је чувени српски графичар Љубомир Ивановић.

Исте године када је Паја Јовановић сликао Миланковића, вајао га је чувени уметник Сретен Стојановић. Први одливак у бронзи се налази у меморијалној соби у библиотеци САНУ, други у Музеју

модерне уметности у Београду, а трећи је у Геолошкој и хидрометеоролошкој школи "Милутин Миланковић". Биста, коју је урадио лекар а вајар Владимир Јокановић, постављена је испред Унверзитета у Новом Саду, 1995. године. Биста, коју је урадила позната српска вајарка Дринка Ивановић-Радовановић, свечано је откривена 2001. године, испред Геоманетног института у Гроцкој.

Од мноштва симпозијума посвећених Миланковићу и његовом делу треба истаћи међународне скупове "Живот и рад Милутина Миланковића 1879-1979, који је организовала САНУ, "Миланковић и клима" одржан на чувеној геофизичкој опсерваторији Ламонт Доерти Колумбија Универзитета, у Палисаду, држава Њујорк, САД, 1982. године и "Палеоклима и Земљин климатски систем" који је такође организовала САНУ 2004. године, поводом 125. годишњице рођења Миланковића, у Београду.

Многа издања његових дела је одштампано. Најобимнији посао је био издавање изабраних дела, у седам књига, у Београду, 1997. године.

Миланковићеви уџбеници небеске механике и историје астрономских наука се још увек користе на Катедри за астрономију Математичког факултета у Београду.

О Миланковићу је написано мноштво текстова. Многи се могу наћи на Интернету. Веома је важна књига Џона Имбрија и Кетрин Палмер Имбри "Ледена доба: решење тајне" (1979) која је покренула постхумно интересовање за Миланковићев рад и створила о његовом делу нову слику. И у познатој серији "Живот и дело српских научника" у издању САНУ може да се нађе много података у тексту који је написао врсни зналац и поштовалац Миланковића академик Никола Пантић. За читаоце *Младог физичара* најприкладнија би била "Милутин Миланковић, илустрована монографија" коју је такође написао академик Никола Пантић, а коју је издао "Вајат", као 20. свеску у едицији "Књиге за школу и дом", 1998. године.

Почетком 2007. године основано је и Удружење "Милутин Миланковић". Оно је већ извело две значајне акције. Снимљен је филм о Миланковићу "Путник кроз васиону и векове". Објављена је и пратећа књига "Милутин Миланковић путник кроз васиону и векове".

Јула 2007. године отворена је обновљена родна кућа Милутина Миланковића у Даљу. Идеја је да она постане спомен-центар. Сарадња на обнови куће означава и симболично враћање дуга Србије и Хрватске Миланковићу.

Школа општег здравља и лепоте Милутин Миланковић